

Hoe kun je blijven gedenken Jozua 24.1-3a, 14-25 en Mattheüs 25.1-13

Rev Dr Jos M. Strengolt
Arnhem-Nijmegen 2022

Vandaag denken we aan de vele jonge mannen en vrouwen die in oorlogen hun leven hebben verloren.

Vorige week was ik in het piepkleine dorpje La Cerleau in Noord-Frankrijk. Een gehucht met niet meer dan twintig huizen. Midden in het dorp stond een monument met daarop de namen van ongeveer tien mannen en vrouwen uit het dorp die omkwamen in de Eerste en Tweede Wereldoorlog. En eigenlijk heeft ieder dorp in de Franse Ardennen zo'n monument, als stille getuige van het verschrikkelijke verlies aan mensenlevens.

Hier in Arnhem hebben we onze eigen oorlogsgraven: een rustige maar indrukwekkende herinnering aan de verschrikkingen van wat hier in september 1944 gebeurde, toen bijna 2.000 geallieerde soldaten, vooral Britten en ook Polen, omkwamen. Denk aan wat die soldaten en hun families hebben doorgemaakt.

Wij herdenken hen die hun leven hebben gegeven voor onze vrijheid.

Na de Tweede Wereldoorlog hebben onze landen een tijd van vrede en welvaart gekend zoals ons deel van de wereld die nooit eerder heeft meegemaakt. Maar het is goed om ons de geschiedenis van oorlog te blijven herinneren. Daarmee tonen we ook respect voor hen die hun leven voor ons hebben opgeofferd.

We hebben gelezen uit het Bijbelboek Jozua. Ook Israël leefde toen in vrede in het land, en ook zij werden herinnerd aan de verschrikkingen van hun geschiedenis.

1. Terugkijken – geschiedenis verankerd in God

Jozua, de leider van Israël die de vijanden uit het land had verdreven en Kanaän had bevrijd, stond op het punt te sterven.

Daarom riep hij Israël bijeen – of in ieder geval alle leiders van Israël – voor een afscheidsrede. Dat gebeurde nadat het volk al vele jaren in vrede in het land had gewoond. Voor het aangezicht van God herinnerde Jozua de Israëlieten aan hun moeilijke geschiedenis. Het was als het ware Israëls eigen Dodenherdenking.

Jozua sprak tot de generatie die na de uittocht uit Egypte door de woestijn was getrokken. Zij herinnerden zich de bloedige oorlogen die zij hadden moeten voeren om het land in bezit te nemen.

Mijn moeder is 85 jaar oud. Zij herinnert zich de oorlog van 1940-1945 nog goed. Maar zij behoort tot een generatie die er nauwelijks over sprak. "We moeten toch verder met ons leven," zei men. En juist door die houding hebben velen uit haar generatie de verschrikkingen die zij hadden meegemaakt diep weggestopt.

De bezetting. Luchtaanvallen. Broers die moesten onderduiken om niet gedwongen te worden in Duitse fabrieken te werken. Lichamen op straat. Vreemde legers die door de straten trokken. De verschrikkelijke Hongerwinter van 1944-1945. Mijn ouders wilden er eigenlijk nooit over praten.

Ook hier in Arnhem denkt niemand graag terug aan de verschrikkingen van de laatste oorlogsjaren. Aan de ogenschijnlijk zinloze slachting en verwoesting als gevolg van Operatie Market Garden, die zo dramatisch mislukte.

Ik denk dat de Israëlieten de verschrikkingen van hun oorlogen ook liever wilden vergeten. Waarom zou je daar na zoveel jaren van vrede nog over spreken? Maar Jozua wilde juist dat zijn volk zich die geschiedenis herinnerde. Daarom vertelde hij opnieuw over de slavernij, de oorlogen en de bevrijding.

En ik weet zeker dat de mensen die naar zijn herdenkingsrede luisterden, dachten aan vrienden en familieleden die hun leven hadden gegeven voor de vrede en voorspoed waarvan zij nu genoten.

Net zoals wij denken aan de miljoenen mensen die in de vorige eeuw, en zelfs in deze eenentwintigste eeuw, hebben gevochten en hun leven hebben gegeven voor de vrijheid van anderen. De echte helden, zonder wier offers wij niet zouden zijn wie wij vandaag zijn.

De verschrikkelijke oorlogen van de vorige eeuw en de offers van ontelbare kostbare levens hebben onze huidige samenleving gevormd. Zij hebben ook ons gevormd tot de mensen die wij nu zijn. Daarom mogen wij dat niet vergeten.

Wie zijn leven heeft gegeven, verdient het om herinnerd te worden, ook al willen wij die donkere jaren het liefst achter ons laten.

Jozua laat ons eigenlijk zien hoe wij op een goede manier kunnen herdenken, zodat het verschrikkelijke verleden ons niet naar beneden trekt, maar ons juist kracht geeft voor de toekomst.

Tijdens Jozua's herdenking staat het volk voor God. En dat maakt een wereld van verschil.

De geschiedenis is een lange reeks van keuzes die mensen en volken maken, en wij zijn volledig verantwoordelijk voor onze keuzes.

Maar op een manier die wij nooit helemaal zullen begrijpen, is God ook betrokken bij de geschiedenis. Hij is de Schepper en Onderhouder van onze geschiedenis, en Hij wacht ook aan het einde van de geschiedenis om alles nieuw te maken.

Daarom brengen wij allen die hun leven hebben gegeven voor onze vrijheid bij God. Wij danken Hem voor hun leven en, ja, zelfs voor hun dood. Zij gaven hun leven voor iets dat groter was dan henzelf. Zij deden het voor ons.

En in West-Europa mogen wij God werkelijk danken voor wat er na de Tweede Wereldoorlog is gebeurd. In plaats van onze vijanden te vernietigen, hebben wij hen omarmd. Daardoor hebben wij

een verzoening, vrede en welvaart gekend die onze voorouders zich nooit hadden kunnen voorstellen.

Sinds 1945 hebben wij in onze landen geen oorlog meer meegemaakt. Dat is inmiddels meer dan zeventig jaar. Zoiets is in de Europese geschiedenis zonder precedent.

Dank God daarvoor.

2. Vooruitkijken – de Heere heeft ons dit land gegeven

God is deel van onze geschiedenis. Hij is nooit ver van ons vandaan. Daarom zijn wij mensen van hoop. Wij hebben een hoopvolle toekomst. Hij leidt ons allemaal naar de toekomst die Hij heeft bedoeld: een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar geen oorlog meer zal zijn.

Die hoop is de beste basis voor de keuzes die u en ik vandaag maken. Het zou ook de basis moeten zijn voor de beslissingen van onze politici.

De christelijke ethiek, onze moraal, is eigenlijk gebaseerd op de toekomst. Wij weten wat voor wereld God wil. Daarom bepalen wij vandaag hoe wij leven, wat wij doen en wat wij zeggen, in het vooruitzicht van die komende wereld. Wij zijn mensen van vrede, liefde en blijdschap, omdat wij Gods volk zijn.

Hij draagt ons door het leven heen. Hij laat ons zien wat ons uiteindelijk te wachten staat. En Hij helpt ons vandaag te leven naar Zijn wil.

Het geloof in God – de Vader die Zich bekendgemaakt heeft in Jezus Christus, Degene die ons als lammeren in Zijn armen draagt – het geloof in deze God geeft ons moed wanneer wij voor moeilijke keuzes staan.

God is ook de hoop van allen die hun leven hebben gegeven in het geloof in Christus. Miljoenen mannen en vrouwen vierten vandaag feest in de hemel, terwijl wij hier op aarde samenkomen.

De mannen die stierven in de loopgraven van Frankrijk, de mannen en vrouwen die hier in Arnhem omkwamen: zij zijn veilig bij God. En wanneer wij vandaag het Heilig Avondmaal vierten, mogen wij ons met hen verbonden weten in hun vreugde bij God.

Wij vormen één kerk, allen die verbonden zijn met de Goede Herder. Allen die God aanbidden zijn één. Zelfs de dood kan ons niet van elkaar scheiden.

Wat een geweldige hoop hebben wij. Juist omdat wij verder kijken dan dit leven, kunnen wij in dit leven met moed handelen.

Het leven kent hoogte- en dieptepunten. We maken allemaal tijden mee van grote vreugde en van diepe verdriet. Dat hoort bij het leven.

Voor de zegeningen danken wij God. Voor de tegenslagen vragen wij Hem de pijn te verzachten.

En wij zien uit naar de dag waarop wij weer verenigd zullen worden met allen die ons zijn voorgedaan naar God.

Wanneer wij denken aan de offers die jonge soldaten voor ons hebben gebracht, geeft dat ons, denk ik, nog een extra reden om niet alleen voor ons eigen gemak te leven.

Wij moeten leven met een doel. Een doel dat aansluit bij de reden waarom deze jonge mensen hun leven hebben gegeven.

God heeft ons de opdracht gegeven om onze wereld veilig te houden en alles te doen wat wij kunnen voor het algemeen welzijn. Wij moeten leven voor anderen.

Die houding – steeds het welzijn van anderen voor ogen houden – zijn wij verschuldigd aan hen die ons deze wereld hebben toevertrouwd. En wij zijn haar ook verschuldigd aan onze kinderen, aan wie wij deze wereld weer doorgeven.

3. Vandaag kiezen voor de Heere

Onze geschiedenis stelt ons voor de vraag: hoe zullen wij leven?

Jozua hield zijn volk een keuze voor: "Kies heden wie u dienen zult." Maar hij voegde eraan toe: "Ik echter en mijn huis, wij zullen de HEERE dienen." (Joz. 24.15)

God heeft ons vrede en veiligheid gegeven. Daarom behoren wij Hem alleen te dienen. Maar is dit niet één van de grootste tragedies van de Europese geschiedenis?

God zij dank hebben wij vrede. God zij dank hebben wij welvaart. Maar juist die vrede en welvaart hebben ons in slaap gesust. Wij zijn God vergeten.

Onze westerse samenleving lijkt ieder besef kwijtgeraakt te zijn dat er Iemand is die groter is dan wijzelf. Iemand die boven alles uitgaat.

Wij genieten van onze rijkdom, onze gezondheidszorg en onze verzekeringen tegen bijna ieder denkbaar probleem, alsof er niets belangrijkers bestaat in het leven.

Hebben wij de zegeningen van God misschien tot onze nieuwe afgoden gemaakt? Ook hebben wij de dood zo ver mogelijk uit ons denken en uit ons dagelijks leven verbannen.

Wij vermaken onszelf voortdurend, zodat wij nergens meer over hoeven na te denken wat onze rust zou kunnen verstoren. Maar daarmee ontkennen wij de werkelijkheid.

De persoonlijke werkelijkheid is dat wij allemaal kwetsbaar zijn. Wij zullen allemaal sterven en voor God verschijnen.

De maatschappelijke werkelijkheid is dat wij mensen een verbazingwekkend vermogen hebben om problemen te veroorzaken, zelfs oorlogen.

En doordat wij dat uit het oog verliezen, hebben wij onze legers jaar na jaar kleiner gemaakt, waardoor zij steeds minder in staat zijn ernstige bedreigingen het hoofd te bieden.

De geschiedenis laat zien dat ernstige problemen opnieuw zullen komen. In de toekomst zullen opnieuw helden nodig zijn om de internationale orde te herstellen, zo nodig ook met wapens.

Opnieuw zullen offers worden gevraagd. Alleen God weet wat de toekomst brengt. Maar als de geschiedenis ons iets leert, dan is het wel dat oorlog opnieuw naar onze landen kan terugkeren.

Conclusie

Het geloof in God geeft ons de kracht om vandaag realistisch en sterk te zijn.

Het stelt ons in staat terug te kijken op onze geschiedenis, met open ogen voor de verschrikkingen waaraan wij deel hebben gehad.

Het geloof in God geeft ons ook hoop: hoop voor hen die hun leven hebben gegeven, en hoop dat wij eens allemaal zullen leven op Gods nieuwe aarde.

En het geloof in God helpt ons ook eerlijk naar onszelf, naar onze landen en naar onze cultuur te kijken.

Want ongetwijfeld zullen wij opnieuw fouten maken. Daarom moeten wij waakzaam blijven.

Wij hebben lessen geleerd uit het verleden, en wij weten dat ook morgen weer zijn eigen diepe verdriet zal kennen. Laten wij daarom luisteren naar de oproep van Jozua.

Het beste antwoord op de verschrikkingen van het verleden en de onzekerheid van morgen is dat wij ons vandaag opnieuw toewijden aan de dienst van God en aan de dienst van onze medemens.

Wat dat ook van ons vraagt.

+In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.

